

ΕΝΑ ΒΛΕΜΜΑ

Του **ΝΙΚΟΥ Γ. ΞΥΔΑΚΗ**

Τα γονίδια της κρίσης

Ακουγα προσεκτικά δύο επιφανείς ξένους πολιτικούς και οικονομολόγους, έναν Ισπανό και έναν Τούρκο, να εξηγούν γιατί η αντιμετώπιση της κρίσης στον ευρωπαϊκό Νότο διά της εντεινόμενης λιτότητας δεν οδηγεί πουθενά: ανατροφοδοτεί το πρόβλημα, βυθίζει περαιτέρω τις οικονομίες στην ύφεση, καταστρέφει κοινωνίες. Ο Ζοσέπ Μπορέλ έχει χρηματίσει πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου· ο Κεμάλ Ντερβίς ήταν υπουργός Οικονομικών της Τουρκίας την εποχή της μεγάλης κρίσης της, το 2001, ο άνθρωπος που την οδήγησε σε ανάκαμψη σε λιγότερο από δύο χρόνια. Ακουγα να αναλύουν τη μακροδομή της Ευρωζώνης, εύληπτα και ευθύβολα, και άκουγα επίσης τις σκέψεις τους για την Ελλάδα, διατυπωμένες χωρίς διάθεση πατρωνίας, με φιλική διάθεση. Μην τα περιμένετε όλα από τον τουρισμό, είπε ο Ντερβίς· στραφείτε προς την οικονομία της γνώσης και της καινοτομίας, μπορείτε. Είπε και άλλο ένα ενδιαφέρον: η κρίση δεν μπορεί να αποδίδεται σε εθνοφυλετικά χαρακτηριστικά, σε γονίδια, ότι οι Έλληνες δεν εργάζονται αρκετά, γι' αυτό επτώχευσαν· κανείς δεν έχει πει κάτι ανάλογο για τους Αμερικανούς του Great Depression.

Παρόμοια ήταν τα συμπεράσματα των δύο Ελλήνων οικονομολόγων, των Θ. Πελαγίδη - Μ. Μπτσόπουλου, το βιβλίο των οποίων συμπαραουσίαζαν οι δύο ξένοι: στην Ελλάδα υπάρχει πλούσιο δυναμικό επιστημόνων και ερευνητικών ιδρυμάτων, το οποίο όμως μένει αναξιοποίητο. Μία βασική αιτία: η δαπάνη για επιχειρηματική έρευνα στην Ελλάδα είναι λιγότερη από το 1/5 του μέσου όρου στην Ευρωζώνη. Προεκτείνω: Η ελληνική οικονομία, καθοδηγημένη επί ένα τέταρτο του αιώνα από τους ίδιους εγκεφάλους, απέφυγε να επενδύσει στην έρευνα, στην καινοτομία, στην παραγωγή· στράφηκε στην πιστωτική επέκταση, επιδόθηκε στον παρασιτισμό επί του κράτους, πρωτοδοτήθηκε η κατανάλωση.

Η πολιτική ηγεσία, αφοσιωμένη στο συμβόλαιο αμοιβαίας εξαχρείωσης με τους εκλογείς της, δεν εφρόντισε ούτε καν για ένα δίκτυο προστασίας των αδυνάτων. Την κρίσιμη στιγμή του ατυχήματος δεν διέθετε ούτε την ικανότητα ούτε τη βούληση να προτείνει ένα εθνικό σχέδιο σωτηρίας. Αντ' αυτού, παραδόθηκε ολόψυχα στην καλοσύνη των ξένων και ταυτοχρόνως επιδόθηκε σε ενοχοποίηση του ελληνικού λαού, αμιλλώμενη τις λαϊκές φυλλάδες της Γερμανίας: κράτος διεφθαρμένων, μαζί τα φάγαμε, λαός λαϊκιστών, κόμμα της δραχμής. Τούτη η φρικτή διαδικασία αυτολοιδορίας μου ήρθε πάλι στον νου, όταν άκουσα τη σύγκριση του Κεμάλ Ντερβίς μεταξύ του ελληνικού και του αμερικανικού Great Depression. Πράγματι, κανείς δεν απέδωσε το Κραχ και τη Μεγάλη Ύφεση στα τεμπέλικα γονίδια του

αμερικανικού λαού· πολύ περισσότερο, ούτε ο Χούβερ ούτε ο Ρούζβελτ κατηγορήσαν τον λαό τους για διαφθορά και σπατάλη.

Ίσως δεν έχει νόημα πια να ανατρέχουμε κάθε τόσο στις απαρχές της κρίσης· προέχει να δούμε τι κάνουμε τώρα. Αλλά και έχει νόημα. Διότι πρέπει να κατανοήσουμε την πολιτική παθογένεια, που οδήγησε σε ηγεσίες κατώτερες των περιστάσεων και σε εξασθένιση της δημοκρατίας, αφενός. Αφετέρου, πρέπει να αναλύσουμε και να βρούμε τρόπους να ξεπεράσουμε την παθητική ανάθεση, που χαρακτήρισε την πολιτική συμπεριφορά της λαϊκής πλειονότητας προ κρίσης· ώστε εν συνεχεία να ξεπεράσουμε το σοκ του δέους, την ενοχοποίηση, την αυτοϊσοποίηση και τον πάνδημο φόβο, που εγκαταστάθηκαν κατά την κρίση. Η πτωπάθεια, ο κατακερματισμός, η έλλειψη

Εκεί όπου μπορούμε να εξαντλήσουμε τις δυνατότητες είναι στο εθνικό πεδίο, και εκείθεν θα επηρεάσουμε και το υπερεθνικό.

φρονήματος είναι τα δεινότερα πλήγματα της κρίσης πάνω στο κοινωνικό σώμα· αυτά το τυφλώνουν και το εμποδίζουν να ανασυγκροτηθεί διανοητικά και ψυχικά, ώστε να συγκροτηθεί και πολιτικά, να προβάλει την ενεργό του βούληση.

Ασφαλώς, η ανασυγκρότηση δεν είναι αποκλειστικά εσωτερική, εθνική υπόθεση. Η χώρα υπόκειται σε πολλές και ποικίλες δεσμεύσεις· η εθνική κυριαρχία ήταν συμπεφωνημένα περιορισμένη και προ Μνημονίου. Η ανάκαμψή μας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ανάκαμψη της Ευρωζώνης, δηλαδή από την αλλαγή πολιτικής πορείας του υπερεθνικού συνόλου στο οποίο ανήκουμε. Ωστόσο, οι δυνατότητες επηρεασμού της υπερεθνικής πορείας εκ μέρους μας είναι περιορισμένες. Εκεί όπου μπορούμε να εξαντλήσουμε τις δυνατότητες είναι στο εθνικό πεδίο, και εκείθεν θα επηρεάσουμε και το υπερεθνικό: να ανασυγκροτήσουμε το δημοκρατικό κράτος, να αναβαθμίσουμε τους πληγμένους θεσμούς, να εφαρμόσουμε ένα πραγματιστικό και ριζοσπαστικό σχέδιο για την οικονομία, τη γνώση, την παιδεία, τον πολιτισμό. Όλα τούτα προϋποθέτουν ανάκτηση φρονήματος, πίστη, ευθύνη, ομόνοια, αλλά και ανάκτηση της αίσθησης δικαιοσύνης, ισονομίας, ισοπολιτείας.

Για την παρ' ημίν Μεγάλη Ύφεση δεν φταίνε οι ξένοι, οι ψεκασμοί, οι σοφοί της Σιών, οι συναστρίες, ο Αγαθάγγελος. Πάντως, σίγουρα δεν φταίνε και τα νότια γονίδια.

www.vlemma.gr